

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : นโยบายภาษีกับการเข้าสู่ระบบการค้าของชาวนา
ภาคเหนือ พ.ศ. 2427-2476 ศึกษากรณีอำเภอ
สันทรายและอำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน : นายเข้ม มฤคพิทักษ์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต : สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ : ดร.อานันท์ กาญจนพันธ์ ประธานกรรมการ
ดร.สังคม สุวรรณรัตน์ กรรมการ
ผศ.สุวรรรัตน์ ยิบมันตะสิริ กรรมการ

บทคัดย่อ

ก่อนการปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพ ปี พ.ศ. 2427 วิถีชีวิต การผลิตและ
การค้าของชาวนาภาคเหนืออยู่ในอำนาจปกครองของเจ้าศักดินาเมืองเหนือเต็มที โดย
มีอำนาจรัฐส่วนกลางปกครองอยู่อย่างหลวม ๆ ชาวนาถูกขูดรีดแรงงานในฐานะที่เป็นไพร่
และทาส การผลิตของชาวนาเป็นแบบยังชีพ ทำเพียงพอเลี้ยงตัวเอง การซื้อขายด้วยวิธี
แลกเปลี่ยนผลผลิตกันมีอยู่ทั่วไป มีการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนสินค้าอยู่บ้าง ใน
ฐานะที่เจ้าเป็นเจ้าของแผ่นดิน ชาวนาคงเสียภาษีเป็นส่วยผลผลิตและส่วยแรงงานให้แก่
เจ้า รัฐบาลส่วนกลางต้องการสร้างความเป็นปึกแผ่นในอาณาจักรไทย และต้องการลดทอน
อิทธิพลอังกฤษ จึงเข้าปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2427 ถึง 2476

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์สำคัญสามประการคือ เพื่อศึกษาพัฒนาการของนโยบาย
รูปแบบ วิธีการ และกระบวนการจัดเก็บภาษีในช่วงระยะผ่านเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบ
ทุนนิยมในภาคเหนือ ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล นายภาษี พ่อค้า และชาวนา
ในช่วงการปฏิรูปนโยบายภาษีระหว่างปี พ.ศ. 2427-2476 และเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์

ระหว่างการเปลี่ยนแปลงนโยบายภาษีกับการเข้าสู่ระบบการค้าของชาวนากาดเหนือ.

ใช้วิธีศึกษาโดยรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ตีพิมพ์จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว และผลงานค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ ประกอบกับสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เคยมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลานั้น และอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ โดยเฉพาะอยู่ในเขตอำเภอสันทราย และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่.

ผลของการศึกษาพบว่า ภายหลังจากที่อำนาจรัฐส่วนกลางเข้าแทรกแซงปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพ รัฐบาลต้องการสร้างความมั่นคงทางการเมือง การปกครอง จึงต้องเร่งสร้างฐานทางเศรษฐกิจ โดยปรับเปลี่ยนนโยบายภาษี ในช่วงเวลานี้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 3 ประการคือ หนึ่ง เปลี่ยนการเก็บภาษีจากผลผลิตเป็นการเก็บเงินแทน สอง เพิ่มปริมาณประเภทภาษีที่จัดเก็บ และเพิ่มอัตราภาษีหลายชนิด. และสาม ใช้ระบบจัดเก็บภาษีแบบผูกขาดโดยเจ้าภาษีนายอากร การปรับเปลี่ยนนโยบายภาษีสามประการดังกล่าวสร้างภาระหนักให้ชาวนาผู้เสียภาษี เนื่องจากรายได้ภาษีอากรต้องแบ่งปันไปถึงสามส่วนคือ มอบให้รัฐบาลกรุงเทพฯ แบ่งปันให้เจ้านายเมืองเหนือ และแบ่งปันให้เจ้าภาษีนายอากรผู้จัดเก็บ ภาระหนักทางด้านภาษีอากรทำให้ชาวนาต้องประกอบอาชีพอื่นเพิ่มขึ้น เช่น รับจ้างทำสวน ทำไร่ หางของป่า ค้าขาย เพื่อนำเงินมาชำระภาษีให้ได้ จึงกล่าวได้ว่าการปรับเปลี่ยนนโยบายภาษีในช่วงการปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพ พ.ศ. 2427-2476 มีส่วนสำคัญทำให้การผลิตเพื่อยังชีพของชาวนาเปลี่ยนแปลงเป็นการผลิตเพื่อขาย เกิดชนชั้นนายทุน ผลผลิตปัจจัยการผลิตและแรงงาน มีมูลค่าซื้อขายเป็นเงิน และทำให้ชาวนากาดเหนือค่อย ๆ เข้าสู่ระบบการค้าในที่สุด.

Thesis Title : Tax Policy and Commercialization of
Northern Thai Peasants 1884 - 1933 :
A Case Study of Sansai and Saraphi
Districts of Chiang Mai Province

Author : Mr. Khem Marukapitak

M. Econ. : Economics

Examining Committee : Lecturer Dr. Anan Ganganapan Chairman
Lecturer Dr. Sangkom Suwanarat Member
Assist. Prof. Suwarat Gypmantasiri Member

ABSTRACT

Prior to the reformation of Payap County government in 1884, the way of life, production and living of the Northern Thai peasants were absolutely controlled by the Northern rulers. However the central government exerted a fairly loose control. As commoners and slaves the peasants were taken advantage of. The production of the peasants was a self-sufficient. The barter system was practiced extensively although in some places money was levied by the rulers, as landowners, from the peasants. The central government wished to establish unity in the Kingdom of Thailand and to reduce the influence of Britain, thus it carried out a reformation of the Payap County government from 1884 - 1933.

The study has three main objectives. Firstly, to study the development of tax policy : pattern, method and procedure of tax collection used during the transition period into capitalism in the North. Secondly, to study the relationship between the government, tax officers, merchants and peasants during the tax reform period of 1884-1933. Thirdly, to study the relationship between the changes in tax policy and the commercialization in the Northern Thai peasantry.

The study relies on published and unpublished government documents available in the National Archives as well as published research work completed by other researchers on related topics. Interviews of old people living in the North during the reformation period especially in Sansai and Saraphi district of Chiang Mai province were also used in this study.

The study showed that, following the central government's reformation of the Payap County government and the need to establish political and administrative stability in the region, the establishment of a sound economic basis was therefore sought after by the central government. This was done through tax reform. During this period three major changes in tax policy were seen. First, taxes were collected in terms of money instead of produce. Second, tax bases were expanded and higher tax rates were levied on various

items. Third, the old system of taxation was replaced by the system of tax farming. The implementation of this new tax policy increased the peasants's tax burden. Because the revenue from taxes had to be divided into three parts, for the central government in Bangkok, for the northern rulers and for the tax officers. As a result many more peasants had to turn to other means of earning their livings, such as hiring themselves out, growing cash crops, finding jungle produce, and trading. In conclusion, the changes of the tax policy during the period of the reformation of the Payap County government 1884-1933 caused the self-sufficient type of production to the type of more commercialized production. Produce, labour and other factors of production could be exchanged for money. The reformation had gradually led Northern peasantry into the system of commercialization.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ข

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออย่างจริงจัง เปี่ยมด้วยความรู้ และน้ำใจจาก อาจารย์ ดร.อนันท์ กาญจนพันธุ์ อาจารย์ ดร.สังคม สุวรรณรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณี ยิบมันตะสิริ ท่านดังกล่าวเป็นอาจารย์ที่ดูแลเอาใจใส่ ท่วงไຍผู้เขียนและงานชิ้นนี้ตลอดมา จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่ออาจารย์ทั้งสามท่าน

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้การช่วยเหลืองานค้นคว้าเป็นอย่างดี

ท้ายสุดผู้เขียนขอขอบคุณต่อชาวณาผู้สูงอายุ ประชากรตัวอย่างในอำเภอสันทราย และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยจนทำให้งานชิ้นนี้สำเร็จลงได้

เข็ม มฤคพิทักษ์

มิถุนายน 2530